

L'ENTREVISTA

“És interessant reconèixer l'ambivalència que tenim dins nostre per poder-nos governar a nosaltres mateixos”

Anna Pazos

Tal com explica la Bíblia, quan el patriarca Josep arriba a Egipte, és acusat injustament de violació per part de la dona de Putifar. Estirant el fil d'aquest episodi, i trenant-lo amb altres històries de luxúria i amor, l'escriptora, periodista i documentalista Anna Pazos (Barcelona, 1991) analitza a *Poder i desig* (Fragmenta, 2023) les relacions entre l'eros masculí i el femení.

LAURA CERA

Com ha estat per a vostè aquest viatge pels cofins de l'Antic Testament, el seu objecte d'estudi?

La Bíblia és un text que, encara que no el tinguis gaire familiaritzat, que no el coneguis en profunditat, quan te'l poses a llegir tens la sensació que ja ho havies fet abans. És un text que està tan present a tot arreu, fins i tot si no ets una persona que has escrit en un àmbit religiós. I és un text sorprenentment fluid, és a dir, gens enrevessat, èpic i ple de girs sòrdids i sorprenents.

Per on ha volgut treure el nas a partir de la història de Josep?

Del relat de Josep me n'interessava tota la història en general, perquè té un arc molt èpic i molt interessant, sobretot en el període en què arriba com a esclau a Egipte i va a parar a la casa de Putifar, que és un faraó. Allà, la dona de Putifar –que no té nom– sent el desig de mantenir relacions sexuals amb Josep, però ell s'hi nega per respecte al seu amo. Aleshores, la dona, encgada de desig i sentint-se humiliada, l'acusa d'haver-la intentat violar. D'aquesta història m'apassiona com les posicions s'acaben subvertint i la utilitzo per explorar com a la literatura i al pensament sempre s'ha representat aquest desig femení com una força destructiva. I m'interessa com ho han fet els homes, però, sobretot m'importa com ho han fet autores com Doris Lessing, aquesta escriptora britànica que ja parlava de dones “alliberades” que havien deixat els marits, però que eren incapaces de ser felices perquè el seu desig d'alguna manera les subjuguava.

Al llibre fa una cita de l'escriptora nord-americana Camille Paglia que diu: “la ment no pot alliberar-se i la cultura pot fer avançar la cultura”. Per què va decidir destacar-la?

Camille Paglia sempre va tres passos per endavant dels altres; llegir-la és tota una experiència, una muntanya russa. Aquesta frase em va encantar i vaig pensar que estava molt ben vista. A la tradició occidental sempre ha existit aquesta idea de l'home com la part racional, recta, i la dona com la part emocional, subjectiva, més relacionada amb la natura, vinculada i subjugada als esforços del seu cos i de la seva biologia. Aquesta era la idea perpetrada per

homes respecte la diferència entre els sexes. Però Paglia li dona una altra volta, per la seva biologia i per la seva natura. I és que és impossible independitzar-se de la natura. Som natura. No hi ha res a fer. Però els homes històricament han tingut la capacitat d'imaginar-se que eren més independents de la seva constitució mentre que les dones han estat històricament esclaves de la seva biologia i no han pogut fugir-ne.

De fet, el cicle menstrual fa que el cos de la dona estigui fet d'una determinada manera i això genera que siguin més realistes i més sàvies. Aquesta és precisament una teoria de Paglia. Però m'interessa en el context de la història de Josep perquè reflecteix bé aquesta dualitat: la dona és el desordre, el caos, la que desitja i la que és pèrfida; i, en canvi, Josep acaba fugint per salvar el món, guiat pel neguit de fer i de la raó.

L'ambivalència és una característica intrínseca dels humans?

Sí. Aquest és un concepte que provo d'explorar a l'assaig, perquè d'alguna manera podríem dir que sempre ens trobem en una situació ambivalent. Però aquests són realment els moments que a mi m'interessen, els moments en què la decisió a prendre no és tan evident i hem de parar-nos un moment a pensar què fem, cap a on seguim. I m'interessen sobretot en l'àmbit eròtic, que és el que exploro més en el llibre.

Creu que estem sotmesos a aquesta ambivalència?

Sotmesos... no ho sé. Jo parlo d'una mena d'estira-i-arronsa interior, com una mena de pulsio interna, que ens empeny cap a una banda i cap a una altra, i que tot sovint està com soterrada. I ja està bé que ho estigui, perquè si no vigiles podries embogir fàcilment. Però, respecte l'ambivalència, hi ha una cosa interessant: de vegades mirar-se-la i ser conscient de per què prens les decisions que prens i poder governar-te tu mateix.

I quin paper hi juga, la por, en aquestes decisions?

Suposo que sempre en diferents moments hi ha un element de por, d'arriscar-se, o no encaixar en un determinat moment social, en un determinat discurs, en la manera que actuem.

En un determinat moment de l'assaig diu que “els cors són difícils d'identificar i que avui no són els nostres opressors, sinó els nostres aliats”. Què vol dir?

Sí, en realitat parlo d'una pel·lícula de ciència-ficció, pèssima, que vaig veure fa molts anys i que em va impactar molt. Va d'un científic que vol tenir una capacitat superior de visió. Aleshores s'opera a si mateix de manera que acaba veient-hi a través de les seves pròpies parpelles i es torna boig. La pel·lícula acaba que ell arriba a una congregació evangèlica, enmig del desert, amb unes veus –com sorgides de l'infern– que li xiuxiuegen: “Si tan mal et fan els ulls, si tan et pertorben, arranca-te'ls, arranca-te'ls, arranca-te'ls!”. I aquesta frase d'aquests cors que el guien se'm va quedar i l'utilitzo com a metàfora per parlar dels discursos dominants que ens rodegen i que sovint ens donen la mà i ens fan de guia, a vegades com si fossin gurus. Però que poden també guiar-te per un camí incorrecte.

Quin paper juga l'ambició més enllà de les intencions que un pugui tenir?

Ambició és una paraula que potser no surt explícitament al meu text, però està ben vist. Josep és una persona que arriba a Egipte com a esclau en unes condicions on té totes les de perdre. Ell arriba en aquest país estranger desposseït, destruït, però té una força interior, una mena d'autoestima –es diu que Josep està tocat per la força de Déu– i això fa que progressi en totes les situacions en les quals ell té tots els números de sortir-ne perjudicat i, en canvi, les acaba girant al seu favor.

